

PASSWORT DEUTSCH ADLI ALMANCA DERS KİTABININ TÜRKİYE BASKISININ İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Şerife ÜNVER
sunver@hacettepe.edu.tr

Prof. Dr. Ayten GENÇ
dogu@hacettepe.edu.tr

Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü,
Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı.

Özet

Ülkemiz okullarında yabancı dil öğretiminde yerel yabancı dil ders kitaplarının yanı sıra ithal yabancı dil ders kitapları da okutulmaktadır. Yerel yabancı dil ders kitaplarının hazırlanmasında öğrencinin öğrenme koşulları, ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alınmasına karşın, ithal yabancı dil ders kitapları geniş bir kitleye yönelik hazırlanmakta, hedef gruplar arasındaki farklılıklar göz önünde bulundurulmamaktadır. Buna rağmen albenisi, baskı kalitesi vs. gibi pek çok nedenle birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de bu kitaplar tercih edilmektedir. Öğrenciye yönelik, öğrencinin öğrenme koşullarının dikkate alındığı malzemelerin verimliliğinin tartışılmasıyla birlikte ithal kitapların yerleştirilmesi ya da ülkelere göre basılması gündeme gelmiştir. Bu amaçla yapılacak işlemlerin belirli ölçütlere göre ve uzmanlar tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Aksi halde kitap kurgulanırken öngörülen bilgi ve becerilerin kazandırılması gerçekleştirilemez. Bu çalışmada *Passwort Deutsch* adlı bir Almanca ders ve alıştırma kitabının birinci cildinin Türkiye baskısı incelenerek elde edilen bulgular doğrultusunda sonuç ve öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yerelleştirme, Almanca ders kitapları, ithal Almanca ders kitapları

A STUDY OF THE TURKISH IMPRINT OF THE GERMAN LANGUAGE COURSEBOOK TITLED *PASSWORT DEUTSCH*

Abstract

In the education of foreign languages in the schools of Turkey, imported books are used as well as the local books. In the preparation of local books, the learning conditions of students, their interests and needs are considered, whereas the imported ones are prepared regarding a broader range without taking account of the differences between the target groups. However, the imported ones are preferred also in Turkey, as in many other countries, because of lots of reasons such as the printing quality, sales appeal, etc. As well as the debates of the efficiency of using the materials that are student-oriented, that consider the learning conditions of students are ongoing; the localization of imported books or the editions of them differing for countries has come into question. The processes that will be done for this purpose should be carried out according to certain criteria and by experts. Otherwise, there might be some difficulties in preparing the book in regard to helping students giving the predetermined knowledge and skills. In this study, the German lecture and practice book *Passwort Deutsch*'s first volume of its Turkish edition is analyzed and with the data acquired, the results and suggestions are presented.

Key Words: Localization, adaptation, German lecture books, imported German lecture books

GİRİŞ

Geçtiğimiz asırda yaşanan uluslararası ilişkiler, demir perde ülkelerindeki değişimler, Avrupa'da sınırların açılması, çeşitli nedenlere bağlı göç hareketleri, uluslararası örgütlerin yaygınlaşması, teknoloji alanındaki gelişmeler vs. beraberinde dillendirilen küreselleşme anadilden başka bir dilde iletişim becerisinin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Ülkeler, uluslar, farklı dilden insanlar arasında yabancı bir dilde kendi durumunu, konumunu, değer yargılarını sözlü ya da yazılı olarak ötekilere iletme, ötekileri anlama ve doğru değerlendirme becerisi, iletişim kurabilme ve sürdürülebilirliği ihtiyacı yabancı dil öğretiminin eğitimin her aşamasında vazgeçilmez hale getirmiştir (bkz. Bliesener, 1998: 2).

Bu bağlamda yabancı dil ders kitaplarının öğretime katkısı göz ardı edilemez. Yazıldıkları ülke, hedef gruplarındaki farklılık vs. açısından çeşitlilik göstermekte olan bu kitaplar ithal, yerel, yerelleştirilmiş olarak piyasaya sunulmaktadır.

Bunlardan McKitaplar¹ diye adlandırabileceğimiz ithal yabancı dil ders kitapları, yabancı dil öğretmek amacıyla birçok ülkede okutulmak için hazırlanmakta ve ülkemize de ithal edilerek getirilmektedir. Ülkemiz okullarında yabancı dil derslerinde okutulmak üzere yazılan yerel kitaplar ise, Türk öğrencisinin öğrenme koşulları, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Hedef gruplar arasındaki farklılıkların göz önünde bulundurulmadığı McKitaplar ile hedef gruba uygunluğun ön planda tutulduğu yerel yabancı dil ders kitapları hangi ortam ya da koşulda geliştirilseler de yabancı dil öğretimine hizmet etmektedirler.

Bu çalışmada *Passwort Deutsch* (PD) adlı ithal bir Almanca ders kitabının Türkiye için basılmış birinci cildi incelenerek elde edilen bulgular doğrultusunda sonuç ve öneriler sunulacaktır.

1. YABANCI DİL DERS KİTAPLARININ UYGULAMADAKİ ÇEŞİTLİLİĞİ

Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de yerel kitapların yanı sıra ithal kitaplar okutulmakta, bazı durumlarda ise bu ithal kitapların Türk öğrencisi için uyarlanarak yerelleştirilmesi söz konusu olmaktadır.

Eğitim alanında yerelleştirme tartışmaları geçmişe dayanmaktadır. Yakın tarihe bakıldığında, 20. yüzyılın kapitalist - emperyalist uygulamalarının bu tür tartışmalara yol açtığı görülmektedir. 60lı yıllarda özellikle Batılı eğitim bilimciler yerelleştirme konusuna dikkat çekmiş, yerelleştirme ile ilgili sorun ve soruları irdelemeğe başlamışlardır. Üçüncü dünya ülkelerine yapılan kalkınma yardımı

¹McKitaplar kavramı Barber (1996) tarafından kullanılan McWorld kavramından yola çıkılarak türetilmiştir. Barber, McWorld kavramını iletişim teknolojileriyle hızla küreselleşen ekonomi pazarını ve tüketim maddelerinin tüm dünyaya yayılmasını anlatan bir pazar anlayışını vurgulamak için kullanmıştır.

çerçevesinde Batılı eğitim hedef ve konseptlerinin başka ülkelere olduğu gibi aktarılması bu tartışmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu tartışmalarda sömürgelerle arka plana düşen yerel öğrenme ve öğretme alışkanlıklarının ortadan kalkmasının doğurduğu sonuçlar irdelenmiştir (bkz. Breitung-Lattaro, 2001).

Yabancı dil eğitiminde yerelleştirme konusu Almanya'da 70li, özellikle 80li yıllarda iletişime ve kültürlerarası öğrenmeye dayalı dönemin başlamasıyla, yani öğrenciye yönelik öğretim, ihtiyaç analiziyle öğrencinin öğrenme koşullarının, ilgi ve ihtiyaçlarının değerlendirilmesiyle gündeme gelmiştir. 60lı yıllarda Almanya'ya göç etmeye başlayan yabancılar ile çocuklarının eğitim sorunları bu tartışmayı başlatan nedenler arasındadır. 80li yılların başında Almanya'nın yabancılar politikası kültürlerarası eğitimin gerekliliği ve yerelleştirme konusu üzerinde durmuş; Goethe-Enstitüsü bu doğrultuda "Yerel Ders Kitapları" adı altında çalışmalara başlamıştır. Bu çalışmalar, bir yandan üçüncü dünya ülkeleri ile eğitim alanında yürütülen işbirliğini diğer yandan Almanya'da yayınlanan ders kitaplarının yerelleştirmesini kapsamaktadır (bkz. Breitung-Lattaro, 2001; Gerighausen-Seel, 1994). Ayrıca sosyo-dilbilim, edimibilim alanındaki gelişmeler, kültür kavramı ile kültürel olguları irdeleyen bilim dallarında yapılan araştırmalar ve Almanya dışındaki ülkelerde ithal ders kitaplarıyla ders işleyen yabancı dil öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler yerel ya da yerelleştirilmiş ders kitabı gereksinimine yol açan önemli nedenler arasında bulunmaktadır.

Yabancı dil eğitiminde 70li yıllara kadar uzanan bir zaman diliminde ithal Almanca ders kitaplarının yerel kitaplar yerine yaygın olarak kullanılmasında dili kurallar ve yapılar sistemi olarak ele alan dil kuramları önemli rol oynamıştır. Özellikle dilbilgisi-çeviri ile duy-konuş yöntemlerinin dilbilimsel temelini oluşturan dilbilgisi ve yapısalcı yaklaşımla hazırlanan ders kitaplarının sorunsuzca farklı hedef gruplarına uygulanabilirliği fikri benimsenmiştir (bkz. Osterloh, 1978; Rösler, 1983). Fakat dili, kuru, cansız ve mekanik bir iletişim aracı olarak ele alan bu yöntemlere dayalı geliştirilen ders kitapları, geniş bir kesime yönelik hazırlandığından özel olarak belirli bir hedef grubun ana dili, öğrenme hedefi, ilgi ve ihtiyacı ile öğrenme alışkanlığı ve genel kültür bilgisi, dünyaya bakış açısı dikkate alınmamıştır.

Almanya dışında, farklı bir coğrafya ve kültürde yaşayan öğrenciler için Almanya'da yazılmış bu ders kitapları uzun yıllar Almanca öğretimi yapılan ülkelere pazarlanmış ve farklı ülkelerde farklı hedef gruplarına okutulmuştur. Çeşitli etkenlerin yol açtığı bu durum halen sürdürülmektedir. Alman yayınevleri tarafından yazılan birçok Almanca ders kitabı yerelleştirilmeden okutulmaktadır. Bu çalışmada, bu kitapların Türkiye ya da başka ülkelere pazarlanması; yayınevlerinin öğretime katkıları ile çeşitli nedenlerle bu kitapları satın alanların ticari işbirliği konumuzun dışındadır. Sonuç olarak her iki kesim de Almanca öğretimine hizmet etmektedir. Genellikle o dilin kullanıldığı ülkenin yazarları tarafından dil öğretimine yönelik kitaplar yazılmaktadır ve satın alanlar da bu

kitapları isteyerek almakta ve öğrencilerine okutmaktadır. Bu bir arz talep konusudur.

Her ders kitabının belli bir çizgisi, konsepti ve dayandığı bir öğretim yöntemi bulunmaktadır. İthal ders kitabı yoluyla kitabın temel aldığı yöntem de ithal edilmektedir. Üstelik sunulan konseptte farklı bir ülkede yabancı dil öğrenen öğrencilerin öğrenme koşulları, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmamaktadır. Söz konusu ilgi, ihtiyaç ve koşulların dikkate alınarak dili öğretilen yabancı yazar ya da uzmanların katkısı sağlanarak yerel yabancı dil ders kitaplarının yazılması gereklidir. Ancak ithal ders kitapları kullanılmasının da çeşitli nedenleri bulunmakta ve öğretim programına uygun yazılan yerel ders kitapları bulunsa bile ithal kitaplar tercih edilmektedir. Yabancı yayınevleri ders kitaplarını ithal ettiği ülkeler için ayrı ders kitabı geliştirme yönüne gidebilir ya da dilin öğrenildiği ülke yazarlarının katkısıyla yazılan ders kitapları yayınlatabilir. Ancak bu durum maliyetli olup kitaplarını pazarlamak isteyen yabancı yayınevleri açısından ticari kaygılara yol açabilir. Bu sorunlarla karşılaşan bazı yayınevleri pazar durumuna ve gelen taleplere göre ders kitaplarını yerelleştirerek sorunu çözmek istemektedir.

Almanya'dan ithal edilen kitapların belirli bir gruba uyarılma işlemi de yerelleştirmenin farklı bir biçimi olarak değerlendirilmektedir. Uyarılma işlemi genellikle öğretmenler tarafından, bazı durumlarda ise orijinal kitabın yerel baskısı şeklinde yapılmaktadır. İthal kitaplarla çalışan öğretmenlerin kendi öğrenci gruplarının ilgi, ihtiyaç ve sınıf içi koşullarını dikkate alarak uyarılma çalışmaları yaptıkları bilinmektedir. Uyarılma, öğrenci etkinlikleri, çalışma biçimleri, metin-tür ve içeriklerinde yapılan değişiklik ve çıkarma, yeniden yazma, değiştirme gibi işlemleri kapsamaktadır (bkz. Rösler, 1984: 233-240; Köksal, 2002).

Rösler (1982, 1989), her uyarılma işleminin hedef gruba uygunluk açısından başarılı olamayabileceğini belirtmektedir. Bu durum, özellikle ithal kitapların yerel baskı olarak hazırlanmasında karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir deyişle, yerel baskı hazırlamak orijinal kitaba makyaj yapmak - örneğin, iki dilli sözcük listeleri hazırlamak ve dilbilgisi kurallarını anadilde açıklamak, yabancı kültür unsurlarını, özelliklerini kendi dil ve kültür unsurlarıyla değiştirmek - değildir; orijinal kitabın ilgili hedef grubun öğrenme koşullarına, ilgi ve ihtiyaçlarına göre uyarılması işlemidir. Öğretilen yabancı dilin kendi özelliklerinden koparılarak, o yabancı dilin öğrenildiği ve zaten içinde yaşanan ülkenin dil ve kültürünün işlenmesi söz konusu olamaz. Aksi halde bu durum öngörülenden farklı bir ürünün ortaya çıkmasına yol açabilir.

2. ARAŞTIRMA

Araştırmanın bu kısmında *Passwort Deutsch* adlı Almanca ders ve alıştırma kitabının birinci cildi, Türkiye baskısıyla karşılaştırılarak veri toplanmış ve bu verilerin analizine yer verilmiştir. Karşılaştırmada yararlanılan yabancı dil ders kitabı uyarılma ölçütleri şunlardır (Rösler, 1984):

- Malzeme ve metin türünün değiştirilmesi

- Farklı içeriklerin kullanılması
- Çalışma biçimlerinin değiştirilmesi
- Yüzeysel olarak nitelendirilen çıkarma, yeniden yazma, ekleme, tamamlama işlemleri

2.1. Bulgular

Almanya'da bir yayınevinin Almanca öğrenen geniş bir kesime yönelik hazırladığı *Passwort Deutsch* adlı Almanca ders kitabının birinci cildi Türkiye baskısı olarak yayınlanmıştır. Bu işlemde orijinal baskıdaki kişi, ülke, şehir, meslek, içecek vs. adlarında; metin içeriklerinde, görsel malzemelerde değişiklik yapıldığı, orijinal kitapta bulunan bazı malzemelerin çıkarıldığı saptanmıştır.

2.1.1. Adlarda yapılan değişiklikler:

Kitabın genelinde birçok isim ve yer adının değiştirilerek yerlerine Türkçelerinin yerleştirildiği saptanmıştır; ancak yapılan değişikliklerin nedenleri hakkında bir açıklama bulunamamıştır. Tablo 1'de kitabın Almanya baskısında yer alan isim ve yer adlarının yerine Türkiye baskısında kullanılan isim ve yer adları karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Bu karşılaştırma sonucunda, kitabın Almanya baskısında ülke ve şehir adlarındaki çeşitlilik, Türkiye baskısında ise Türkiye coğrafyasına ait yer adları dikkat çekmektedir. Bu durum, Almanca öğrenenlerin Almanca isim ve yer adlarını öğrenmelerini engellemektedir.

Kişi, ülke ve şehir adlarında yapılan değişikliklerin yanı sıra kitabın Türkiye baskısında Almanya'daki günlük yaşamı yansıtan sözcüklerin/adların değiştirildiği ve bu şekilde içeriğin de değişmesine yol açtığı saptanmıştır. Örneğin orijinal baskıda bulunan kadın garson avukat ve erkek garson olarak değiştirilmiş, kilisenin yerine cami, alkollü içeceklerin yerine alkolsüz içecekler kullanılmıştır (bkz. Tablo 2).

Tablo 1: Kişi, ülke ve şehir adlarında yapılan değişiklikler

PD-Öğrenci Kitabı Almanya Baskısı	PD-Öğrenci Kitabı Türkiye Baskısı	PD-Aliştirma Kısmı Almanya Baskısı	PD-Aliştirma Kısmı Türkiye Baskısı
P a b l o Bay Daume Martin Miller Thomas Therese Tanja Torsten Theodor Toni amca Tina teyze Tiramisu (kedi adı) Tristan (köpek adı) Timo Daume Bay/Bayan Daume Elisabeth Torsten Troll Aşçı Clemens Opong	A l i i Bay Öztürk Hakan Solmaz Ender Emine Emel Emre Erhan Erhan amca Esin teyze Sevimli (kedi adı) Kara (köpek adı) Burak Öztürk Bay/Bayan Öztürk Dilara Emre Kaplan Altan Usta	Juri Flipow Rademacher Anna Bellini Bay Bachmann 95 yaşında Bay Kowalski Torsten, Tanja Troll Tobias Bay Sandos Timo Bayan Daume Bayan Schröder Walter Robert Claudia Wieland Igor Schapiro Tanja Ekvator Rusya Moskova Almanya Avustralya Leipzig Rezeszow Moskova İspanya Polonya İtalya Budapeşte Mailand İtalya'dadır. Köln Frankfurt Avusturya Hamburg 040/7145990 Holstenstrasse 7, 22767 Hamburg Almanya'dadır Wartburg Berlin Schöndorf – Schönstadt İtalya'da tatil yapmak Amerikalı amca Kassel Dillgasse 5 60439 Frankfurt Julia Weber julia.weber@t-online.de	A t a T o l u n Köktürk Aylin Terim Bay Terim 32 yaşındadır. O yaşlıdır. Bay Kowal Emre, Emel Kaplan Ahmet Bay Kutlu Burak Bayan Öztürk Bayan Özen Murat Reha Ceren Polat Kerem Türker Burcu Türkiye Türkiye İstanbul Türkiye Türkiye Antalya Alanya İstanbul Türkiye Antalya İstanbul İstanbul Konya Türkiye'dedir. Bursa İstanbul Türkiye Ankara 312/715991 Zafer Caddesi 7, 34440 İstanbul Türkiye'dedir Ankara Bursa İnceköy-İnegöl Antalya'da tatil yapmak Kuzey Kıbrıslı amca Erzurum Atatürk Bulvarı 1/3 35100 İzmir Elif Göktür Elif.goktur@superonline.cc
 Clemens Opong	 S. Altan Usta		
Rusya Tunus Moskova Avustralya Rostock Frankfurt Obersdorf Berlin Erfurt Eisenach	Türkiye Türkiye İstanbul Türkiye İzmir İzmir Side Bursa İstanbul Ankara		

Tablo 2: Meslek, içecek adlarında ve kilise sözcüğünde yapılan değişiklikler

PD-Öğrenci Kitabı Almanya Baskısı	PD-Öğrenci Kitabı Türkiye Baskısı	PD-Alıştırma Kısmı Almanya Baskısı	PD-Alıştırma Kısmı Türkiye Baskısı
emekli kadın (s. 56-57) kadın garson ev hanımı otobüs şoförü	mimar avukat mimar mühendis	prodüktör (s. 146) erkek garson satış elemanı ev erkeği (Hausmann) Bayan Behrend taksicidir (s. 146). kadın garson (s. 160) kadın pazarcı (s. 146)	doktor mimar pilot mühendis Bay Walter taksicidir. erkek garson Bu mesleğe yer verilmemiş.
Mönü listesinde yer alan içecekler (s. 51): bira bir bardak şarap bir şişe şarap	Mönü listesinde yer alan içecekler: ayran bir bardak limonata bir şişe portakal suyu	bira (s. 134)	portakal suyu
Tekil-çoğul ayrımında kilise/kiliseler sözcüklerine yer verilmiştir (s. 23).	Tekil-çoğul ayrımında kilise ve kiliseler sözcükleri fabrika/fabrikalar olarak değiştirilmiştir.	Tekil-çoğul alıştırmasında kilise/kiliseler sözcüğünün çekimi yer almaktadır (s. 100).	Tekil-çoğul alıştırmasında kilise/kiliseler ikilisi cami/camiler olarak değiştirilmiştir.
Artikel öğretiminde kilise sözcüğü kullanılmıştır (s. 23).	Artikel öğretiminde kilise sözcüğü fabrika olarak değiştirilmiştir.	Kilisenin adı Paulskirche'dir (s. 100). Kilise soldadır (s. 105).	Caminin adı Beyazıt Camii'dir. Cami soldadır.
Dilbilgisi bölümünde dişil isimler altında kilise (die Kirche) sözcüğüne yer verilmiştir (s. 31).	Dilbilgisi bölümünde dişil isimler altında kilise sözcüğü cami (die Moschee) olarak değiştirilmiştir.	kilise (s. 134) bir kilise (s. 148)	fabrika bir kule

2.1.2. Metin içeriklerinde yapılan değişiklik:

Metinlerde yapılan değişiklikler, sadece metinlerin içeriğinin değişmesine değil, aktarılması öngörülen bilgi ve becerilerin öğretimine engellenmesine yol açmıştır. Örneğin aile saadeti ile ilgili bir diyalogda *für* ve *ohne* ilgeçleri işlenmektedir (s. 66). Metnin içeriğinin değiştirilmesiyle öğretilmesi öngörülen ilgeçler azaltılmış, bazıları ise çıkarılmıştır. İçerikte uyarılama kaygısıyla yapılan bu değişiklik kitabın tümevarım odaklı dilbilgisi kurgusuna zarar vermiştir (bkz. Tablo 3).

Tablo 3: Diyalog ve gazete ilanı içeriklerinde yapılan değişiklikler

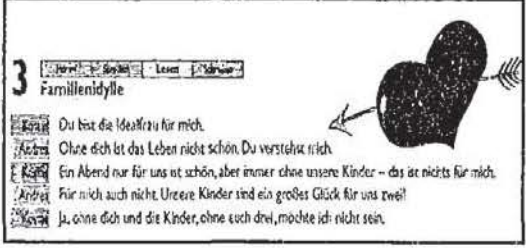

PD-Öğrenci Kitabı Almanya Baskısı	PD-Öğrenci Kitabı Türkiye Baskısı
<p>Bayan Schnell ve Bayan Mainka arasında geçen bir diyalog yer almaktadır. (s. 34)</p> <p>- Medeni haliniz nedir? - Efendim! - Evli misiniz? - Evet, evet, tabii ki. - Aslında o kadar da tabii değil. ...</p>	<p>Bayan Schnell ve Bayan Mainka arasında geçen diyalogun giriş kısmı değiştirilmiştir.</p> <p>- Medeni haliniz nedir? - Evliyim. ...</p>
<p>Aile saadeti konulu diyalogda für ve ohne ilgeçleri işlenmektedir (s. 66):</p> <p>- Benim için ideal bir kadınsın. - Sensiz hayat güzel değil. Sen beni anlıyorsun. - Sadece bizim için bir akşam güzel, ancak çocuklarımız olmadan - bu bana göre değil. - Bana göre de değil. Çocuklarımız ikimiz için büyük bir mutluluk. - Evet, sensiz ve çocuklar olmadan, üçünüz olmadan, olmak istemem.</p>	<p>Aile saadeti ile ilgili orijinal diyalogun içeriği değiştirilmiş, ohne ilgecine hiç yer verilmemiş, für ilgeci ise sadece iki kez kullanılmıştır.</p> <p>- Ben, sen ve çocuklarımız. Biz mutlu bir aileyiz. - Çocuklarımız çok iyi. - Biz çocuklarımızı çok seviyoruz. Onlar da bizi seviyor. - Çocuklarımız, benim ve senin için, ikimiz için mutluluk. - Seni ve çocuklarımı seviyorum. Üçünüzü seviyorum.</p>
PD Alıştırma Kısmı Almanya Baskısı	PD Alıştırma Kısmı Türkiye Baskısı
<p>Gazete ilanlarından (iş ilanları ve bir eş arıyorum ilanı) derleme verilmiş (s. 133).</p> <p>Kadın garson Taksi şoförü Tır şoförü Fotoğrafçı</p> <p>} arıyor.</p>	<p>Gazete ilan köşesinde iş ilanlarındaki meslekler değiştirilmiş, eş arıyorum ilanı kaldırılmıştır.</p> <p>Hemşire Almanca öğretmeni Otobüs şoförü Programcı Elektronik teknisyeni</p> <p>} arıyor.</p>

2.1.3. Görsel öğelerde yapılan değişiklik:

Kitabın orijinal baskısındaki, kartpostal, ülke haritaları, fotoğraflar vb. gibi görsel malzemeler, öğrencinin Almanya'ya özgü unsurlarla buluşmasını sağlamaktadır. Kitabın Türkiye baskısında görsel malzemelerde yapılan değişiklikler özgün görselliğin anlamını yitirmesine yol açmıştır (bkz. Tablo 4).

Tablo 4: Harita, çizim, fotoğraf gibi görsel öğelerde yapılan değişiklikler

PD-Öğrenci Kitabı Almanya Baskısı	PD-Öğrenci Kitabı Türkiye Baskısı
<p>Görsel malzeme ile desteklenen aile saadeti ile ilgili bir metnin yanında oklu kalp resmi yer almaktadır (s. 66).</p> 	<p>Görsel malzeme ile desteklenen aile saadeti ile ilgili metnin yanında bir çiçek buketi resmi yer almaktadır.</p>
<p>Almanya manzaralı bir kartpostal resmedilmiştir (s. 72)</p> 	<p>Kartpostalın hem içeriği hem de fotoğrafı değiştirilmiştir.</p>
<p>Sayfada oldukça büyük bir kilise fotoğrafı yer almaktadır (s. 45).</p>	<p>Kilise fotoğrafı çıkartılmış ve ortaya çıkan boşluk çiçek resimleriyle doldurulmuştur.</p>
<p>Bir özgeçmiş örneğinde aşağıdaki fotoğraf yer almaktadır (s. 76).</p> 	<p>Özgeçmişteki fotoğraf değiştirilmiştir.</p>
PD-Alıştırma Kısmı Almanya Baskısı	PD-Alıştırma Kısmı Türkiye Baskısı
<p>Kilise çizimlerine yer verilmiştir (s.101).</p> 	<p>Kilise çizimleri cami çizimleri ile değiştirilmiştir.</p>
<p>Basit bir kilise çizimine yer verilmiştir (s. 108). Avusturya haritası ve nüfus bilgisi: 8140000</p>	<p>Kilise çizimi cami çizimi olarak değiştirilmiştir. Avusturya haritası, Türkiye haritası ve nüfus</p>

verilmiştir (s. 112).	bilgisi: 68.000.000 olarak değiştirilmiştir.
Kilise çizimi, yüksekliği 161 m olarak verilmiştir (s. 112).	Kilise çizimi çıkartılmış yerine cami çizimi, yüksekliği 161 m olarak resmedilmiştir.
Resimli bulmacada bira bardağı ve şarap kadehi resimleri yer almaktadır.	Resimli bulmacada bira bardağı ve şarap kadehi resimleri çıkartılmış, yerine üzüm ve ayran resmedilmiştir.

2.1.4. Yerel baskıda çıkarılan dilsel ve görsel öğeler

Kitabın orijinal baskısında yer alan görsel ya da görsel olmayan bazı malzemeler Türkiye baskısı için yapılan işlemde tamamen çıkarılmıştır.

Tablo 5: Yerel Baskıda Çıkarılan Dilsel Açıklamalar ve Görsel Öğeler

PD-Öğrenci Kitabı Almanya Baskısı	PD-Öğrenci Kitabı Türkiye Baskısı
Ön kapak sayfasının hemen arkasında bir Avrupa haritası bulunmaktadır.	Avrupa haritası çıkarılmıştır.
Metinde <i>Paulskirche</i> isim olarak yer almaktadır (s. 26).	Metinde <i>Paulskirche</i> (Paul Kilisesi) sözcüğü çıkarılmıştır.
Bir davetiye kartında birahane amblemi yer almaktadır (s. 68).	Davetiyedeki birahane amblemi çıkartılmıştır.
Gose (bir bira türü) hakkında açıklayıcı kısa bir metne yer verilmiştir. Metin uygun resimle desteklenmiştir (s. 69).	Gose hakkında açıklayıcı metin çıkarılmış, metnin yanında yer alan resim metinsiz olarak sayfada bırakılmıştır.
PD-Alıştırma Kısım Almanya Baskısı	PD-Alıştırma Kısım Türkiye Baskısı
Orada <i>Kölsch</i> içilir. Bu bir biradır, Köln spesiyalitesidir (s. 149) cümlesi yer almaktadır.	Orada <i>Kölsch</i> içilir. Bu bir Köln spesiyalitesidir (İçerik eksiltildiği için <i>Kölsch</i> 'ün bira olduğu anlaşılmamaktadır).
Birahane amblemi yer almaktadır (s. 164)	Birahane amblemi çıkarılmıştır.

2.1.5. Yerel baskıda dilbilgisi:

Passwort Deutsch, altı üniteden oluşmaktadır. Her ünite sonunda o ünite işlenen dilbilgisi konuları bir sayfa özet şeklinde verilmektedir. Kitabın Türkiye baskısında bu sayfada da değişiklik yapılmış, orijinalde verilen Almanca dilbilgisi terim ve açıklamaları Türkçeye çevrilmiştir (bkz. Şekil 1).

Şekil 1: Yerel baskıda dilbilgisi (PD-Türkiye baskısı, s. 79)

Gramer							
1. Di'li Geçmiş Zaman (Das Perfekt)							
haben ile Di'li Geçmiş Zaman				sein ile Di'li Geçmiş Zaman			
	haben		Geçmiş Zaman Ortacı		sein		Geçmiş Zaman Ortacı
Ich	habe	eine Arbeit	gefunden.	Du	bist	ins Kino	gegangen.
Steffi	hat	Kaffee	getrunken.	Dilara	ist	in Istanbul	geblieben.
Es	hat	Veränderungen	gegeben.	Sascha	ist	krank	geworden.
Wir	haben	viel	gelacht.	Wir	sind	gestern in Berlin	gewesen.
Alle	haben	einen Spaziergang	gemacht.	Ihr	seid	nach Prag	gefahren.

Kural: Düzenli ve düzensiz fiillerin Perfekt'i genel olarak *haben* ya da *sein* ile oluşturulmuştur. Sadece bir hareket (*fahren*), bir hal değişimi (*werden*), gösteren fiiller *sein* varlığında *sein* kullanılır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İthal ders kitapları geniş bir kesime yönelik yazıldığından özel olarak belirli bir hedef grubun öğrenme koşulları, alışkanlıkları, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmaz. Aslında bu kitaplarla sadece kitap değil, kitabın dayandığı konsept, yöntem de tercih edilmiş olur. İthal yöntemlerin dayatıldığı bu ders kitaplarının özellikle Türk öğrencisinin öğrenme biçimlerini, hazır bulunuşluk durumunu gözetmediği bir gerçek olup yerelleştirme yoluna gidilmesi gereklidir.

Bu çalışmada, *Passwort Deutsch* adlı Almanca ders kitabının Türkiye baskısı bir işleminden geçirilmiş olup orijinal malzemelerinde "Türkçeleştirme" ve "Türkiyeleştirme" yönünde değişikliğe gidildiği saptanmıştır. Türk öğrencisinin kendi yaşantısı ve kültürüyle bağlantı kurabileceği içeriklerle donatılmış bir kitap elbette ki öğretimde verimliliğe yol açar. Ancak bu uyarılama ya da yerelleştirme işlemi dili öğretilen yabancı toplumu, kültürü kapsayan unsurların değiştirilmesi anlamına gelmemelidir. Yapılan işlemde kültürel benzerliklerin ve farklılıkların vurgulanması ve özellikle de farklılıklara karşı duyarlılığın geliştirilmesi gerekmektedir. Aksi halde dil ile birlikte kültürü öğrenenlerin yabancı kültürü tanıma, öğrenme olanağı engellenmiş olur. Bu durum, dili öğretilen yabancı ülkenin yaşam kültürünün algılanmasında boşluklar yaratabilir; öğrencinin bu boşluğu doldurması, önyargı oluşturmaya ihtimal dışı değildir.

Bir hedef gruba yönelik yapılan işlem sübjektif kaygılarla değil, belirli ölçütlere göre yapılmalıdır. *Passwort Deutsch* adlı kitabın Türkiye baskısında yapılan değişikliklerin sübjektif kaygılarla yapıldığı anlaşılmaktadır ki belirli ölçütlere dayanmayan değişiklikler kurguya ve öğretilmek istenen bilgi ve becerinin aktarılmasına zarar verebilir.

İthal bir ders kitabının örnekte olduğu gibi yerel baskı olarak hazırlanmasının yeni bir kitap yazmak kadar zahmetli olduğu bir gerçektir. Daha da önemlisi yerelliğin yapay, eksik ve yüzeysel bir düzlemde kaldığı durumlar söz konusu olabilir. Bu nedenle, ithal bir yabancı dil ders kitabının yerelleştirilmesi ya da bir hedef grup için değişiklikler yapılarak basılması konunun uzmanlarına bırakılmalıdır. Ders kitabı seçme, yazma ve yerelleştirme işlemlerinde Türk öğrencisini, öğrenme koşullarını ve öğrenme alışkanlıklarını tanıyan ve ders kitabı seçiminde deneyim kazanmış öğretmen, akademisyen ve yazarların oluşturduğu komisyonlar kurulmalıdır. Ülkemiz üniversitelerinde Almanca öğretmeni yetiştiren akademisyenlerin birçoğu geleceğin öğretmeni olacak öğrencilere ders kitaplarını değerlendirme ve seçme konusunda dersler vermekte; bu konuda bilimsel çalışmalar yapmaktadır. Bu konuda çalışan akademisyenlerin görüşleri alınmalı ve değerlendirilmelidir. Almanca öğretimi konusunda deneyimli Alman uzman ve yazarlarla işbirliği içerisine girmek ise verimliliğin artmasına yol açacaktır.

İthal yabancı dil ders kitaplarını yerelleştirmek okutan öğretmenlerin kullanacağı öğretmen kitabının yerelleştirilmesi ders kitabının yerelleştirilmesinden daha önemli olup öncelik taşımaktadır. Bu nedenle söz konusu kitaplar, öğretmenlere hareket alanı bırakacak şekilde kurgulanmalıdır. Her öğretmen, bu kitaplarda verilecek belirli ölçütler çerçevesinde hedef grubun ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik gerek dil gerekse kültür düzleminde malzemeler ekleme, çıkarma yoluyla değişiklikler yapabilmelidir.

KAYNAKÇA

- BARBER, Benjamin, (1996), *Coca-Cola und Heiliger Krieg. Wie Kapitalismus und Fundamentalismus Demokratie und Freiheit abschaffen* (çev. Günter Seib), Bern: Scherz Verlag.
- BLIESENER, Ulrich, (1998), "Fremdsprachenunterricht in Deutschland" (Themenheft), *Bildung und Wissenschaft*, 4.
- BREITUNG, Horst - LATTARO, Elisabeth, (2001), *Regionale Lehrwerke und Lehrmethoden*, (ed. Gerhard Helbig - vd.), *Ein internationales Handbuch* (s. 1041-1053), Berlin: Walter de Gruyter.
- GERIGHAUSEN, Josef - SEEL, Peter, (1994), *Regionale Lehrwerke*, (ed. Bernd Kast - vd.), *Zur Analyse, Begutachtung und Entwicklung von Lehrwerken für den fremdsprachlichen Deutschunterricht* (s. 246-249), Berlin: Langenscheidt.
- KÖKSAL, Handan, (2002), "Bedürfnisse für Adaptationsverfahren in Vorbereitungsklassen an den Abteilungen zur Deutschlehrerausbildung", *Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, Cilt 2, 1, s. 34-40

- OSTERLOH, Karl Heinz, (1978), "Eigene Erfahrung - fremde Erfahrung. Für einen umweltorientierten Fremdsprachenunterricht in der Dritten Welt", *Unterrichtswissenschaft*, 6, 3, s. 189-199.
- PASSWORT DEUTSCH, (2003), *Passwort Deutsch 1. Kurs- und Übungsbuch*, (yazarlar Ulrike Albrecht – vd.), Stuttgart: Klett.
- _____, (2003), *Passwort Deutsch1. Ders ve Alıştırma Kitabı*, (yazarlar Ulrike Albrecht – vd., Türkiye baskısını düzenleyen Şaban Köktürk), İstanbul: Dünya Aktüel A.Ş.
- RÖSLER, Dietmar, (1982), "Regionale lernerorientierte Spracharbeit im Ausland. Regionale Lehrwerke Deutsch als Fremdsprache", *Zielsprache* 4, s. 5-7.
- _____, (1983), "Was kann die Lehrmaterialanalyse für die Adaption von Deutsch-als-Fremdsprache-Materialien vor Ort leisten", *Zielsprache* 4, s. 14-23.
- _____, (1984), *Lernerbezug und Lehrmaterial Deutsch als Fremdsprache. Voraussetzungen für die Adaption von konventionellem Material*, Heidelberg: Groos.
- _____, (1989), "Interkulturell ausgerichtetes Lehrmaterial Deutsch als Fremdsprache", *Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache*, 14, s. 221-237.